

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΦΟΙΒΟΥ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΚΙΝΟΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ ΣΤΟΝ ΣΩΤΗΡΗ ΚΑΚΙΣΗ

Αλκίνοος Ιωαννίδης - Φοίβος Δεληβοριάς

Συνέντευξη στον Σωτήρη Κακίση (Περιοδικό "Κ", 10 Αυγούστου 2008)

«Η Ελλάδα πάντα κρατούσε κάποιο χαρακτήρα, ακόμα και στο χειρότερο τραγούδι της.»
Αλκίνοος Ιωαννίδης

«Πάει να εκλείψει κι αυτό. Ψευτίζουν ακόμα και τα σκυλάδικα, που ήταν κομμάτι του ψυχισμού μας.»
Φοίβος Δεληβοριάς

του Σωτήρη Κακίση

Φωτογραφίες: Πέπη Λουλακάκη

Τι γίνεται με το τραγούδι μας πια, πού βρίσκεται, κι αν υπάρχει, πώς υπάρχει; Μήπως η ελληνική γλώσσα δεν του είναι και τόσο απαραίτητη πια, μήπως μπορούμε να εκφραστούμε οπουδήποτε, πέρα από μας, πέρα κι από την Ελλάδα; Μήπως οι στίχοι του Ρασούλη είναι και για το τραγούδι μας αληθινοί, «Αχ, Ελλάδα, σ' αγαπώ και βαθιά σ' ευχαριστώ, γιατί μ' έμαθες και ξέρω ν' ανασαίνω όπου βρεθώ, να πεθαίνω όπου πατώ, και να μη σε υποφέρω;» Δύο από τα πιο αγαπημένα παιδιά της νεότερης μουσικής σκηνής, τραγουδιστές και τραγουδοποιοί, συνθέτες και ποιητές μαζί, ενήμεροι και για τις παγκόσμιες τάσεις, ψάχνουν τις απαντήσεις...

**Πού βρίσκεται... φίλοι μου αγαπημένοι, η ελληνική τραγουδοποιία;
Συνεχίζει να υπάρχει κανονικά ή έφτασε πια το τέλος της με την
αγγλόφωνη Μόνικα;**

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ: Εμένα η Μόνικα μου αρέσει. Από το πρώτο της τραγούδι που άκουσα συγκινήθηκα, με κέρδισε. Αλλωστε, όταν είσαι στα είκοσί σου «τσιμπάς» οτιδήποτε το ενδιαφέρον, απ' όπου και να προέρχεται. Κι αυτό που μετά κάνεις δεν είναι απαραίτητο να υπηρετεί μια συγκεκριμένη φόρμα, να είναι, ντε και καλά, ελληνοκεντρικό ή νοσταλγικό ή ηλεκτρονικό ή οπωσδήποτε μέσα στο σήμερα. Ζωντανή φωνή μόνο να υπάρχει.

Αυτή είναι και η ερώτηση: υπάρχει;

Φ.Δ.: Εγώ λέω πως υπάρχει. Υπάρχει ενδιαφέρουσα σκηνή νέων παιδιών, που ακούγοντας τους δίσκους των Radiohead ή της Νόρας Τζόουνς, κάτι κάνουν, κάπου οδηγούνται. Αυτό η Μόνικα το κάνει πιο ιδιοσυγκρασιακά, πιο από μέσα της.

ΑΛΚΙΝΟΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Στα είκοσι δεν κλέβεις, νομίζω εγώ: είσαι. Από τα... σαράντα αρχίζεις να «κλέβεις». Κι αν κλέβεις άλλους είσαι μάλλον τυχερός, κι έτσι μπορείς να συνεχίσεις δημιουργικά κι εσύ ο ίδιος. Αν όμως αρχίσεις να κλέβεις από τον προηγούμενο εαυτό σου, τότε δυσκολεύει το πράγμα και μπορεί να γονατίσεις καλλιτεχνικά.

Φ.Δ.: Εγώ δεν είπα πως κλέβει κανείς κανέναν. Αλλά πως όταν είσαι μικρός παίρνεις από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα πράγματα με πολύ πιο ζωντανό τρόπο. Πως αφομοιώνεις πολύ εύκολα μια ζωντανή μουσική γλώσσα. Υπάρχει ένα ερώτημα τώρα, βέβαια, γιατί να γράφει κανείς τραγούδια στ' Αγγλικά;

Ναι. Γιατί άραγε;

Φ.Δ.: Πριν από δέκα χρόνια όλοι είχαμε ένα δέος προς την παράδοση, προς τους μεγάλους Έλληνες συνθέτες. Υπήρχε διάθεση να βρούμε μια ταυτότητα μουσική όλοι. Κι αυτό όμως υπήρχε ολόγυρα τότε, δεν ήταν απόφαση του καθενός μας. Εμείς θέλαμε να υποκλιθούμε με τον τρόπο μας στην ελληνική μουσική, να την εξερευνήσουμε. Το ίδιο γίνεται και σήμερα, με άλλο τρόπο όμως. Κι εγώ εμπιστεύομαι την υγεία του νέου ανθρώπου που το κάνει, αρκεί να το κάνει προσωπικά και με κριτήρια καλλιτεχνικά. Γιατί μέσα στο γενικό αυτό γίνεσθαι υπάρχουν και πολλά δήθεν. Οπως υπήρχαν και πολλά δήθεν κι όταν αρχίζαμε εμείς, ή και παλιότερα, σε κάθε εποχή αναγκαστικά. Αν πάρεις όλη την ιστορία της σύγχρονης ελληνικής μουσικής από το '50 και μετά...

Τι θα δεις;

Φ.Δ.: Θα δεις δυο - τρεις ενδιαφέρουσες και δημιουργικές προσωπικότητες σε κάθε δεκαετία κι όλους τους άλλους να επαναλαμβάνουν ένα πατρών. Στην περίοδο του '40 ένα τανγκό όλοι, μετά σουίνγκ αμερικάνικα, μετά συρτάκια, μετά όλοι πολιτικό τραγούδι, μετά το '80 όλοι ένα λίγο προσωπικό ελαφρό τραγούδι και το '90 υπήρξε μία στροφή στην παράδοση που λέγαμε. Ε, τώρα, υπάρχει κάτι που προέκυψε κι από το Διαδίκτυο κι από τη δυνατότητα που έχουμε να βλέπουμε πολλά λάιβ, πολλούς ανθρώπους, να κάνουμε και πολλά

ταξίδια στο εξωτερικό, να ζούμε γενικά πολύ διαφορετικά πια. Έτσι, βρισκόμαστε ως συνήθως μπροστά σε κάτι υγιές, που ταυτόχρονα μας παγιδεύει κιόλας. Ο δημιουργικός όμως άνθρωπος βρίσκει τον εαυτό του μέσα σ' όλα και παίρνει και τις αποστάσεις του τελικά.

A.I.: Οσον αφορά τα αγγλόφωνα τραγούδια τα γραμμένα από Έλληνες, εγώ προσωπικά δεν μπορώ να κρίνω αν είναι σωστό ή λάθος και πιθανότατα δεν υπάρχει απάντηση. Γιατί τι πάει να πει, άλλωστε, σωστό ή λάθος στην Τέχνη; Προσωπικά μόνο έχω να πω πως ήδη είναι πολύ δύσκολο να μπορέσεις να αποτυπώσεις φθόγγους και συλλαβές και λέξεις στο χαρτί και στη μουσική και να βρεις τους κώδικες πώς γίνεται αυτό για να μπορούν να έχουν μια άμεση σύνδεση με τον εσωτερικό σου κόσμο, που γίνεται ακόμα δυσκολότερο όταν προσπαθήσεις να το κάνεις αυτό σε μια μη-μητρική σου γλώσσα. Σας το λέω μάλιστα αυτό γιατί γνωρίζω πολύ καλά και την αγγλική γλώσσα. Και δεν εννοώ πως όποιος γράφει στα Ελληνικά γράφει καλύτερα τραγούδια από κάποιον που γράφει στ' Αγγλικά.

Λέτε πως δύσκολα πιάνει κανείς επαφή με τον εσωτερικό του κόσμο, πόσω μάλλον σε μιαν άλλη γλώσσα; Εκτός κι αν είναι κανείς... Μπέκετ!

A.I.: Επαναλαμβάνω, μιλάω προσωπικά. Αλλά αναρωτιέμαι κιόλας πόση ανάγκη υπάρχει πια στην εποχή μας για κάτι τέτοιο, για τόσο δύσκολα πράγματα, όπως ο εσωτερικός μας κόσμος.

Τι φταίει γι' αυτό, άραγε;

A.I.: Η ταχύτητα κατ' αρχήν. Η οποία ανάγκασε τα πράγματα να γίνουν πολύ πιο επιφανειακά. Στο βυθό κινείται κανείς με ρυθμούς πολύ πιο αργούς. Σήμερα κυριαρχεί το εφήμερο, όπου, και να υπάρχει βάθος σε κάτι, δεν προλαβαίνει ο ακροατής να το πλησιάσει. Οπότε μοιάζει χωρίς νόημα να προσπαθεί κανείς κάτι τέτοιο.

Φ.Δ.: Επ' αυτού έχω κι εγώ μια αντίστοιχη εντύπωση. Βλέπεις πως έχουμε επιστρέψει σ' ένα πολύ ελαφρό τραγούδι, σ' ένα τραγούδι «Να το πάρεις το κορίτσι»...

Και στ' Αγγλικά όμως υπάρχουν άραγε σήμερα τραγούδια με το απaráμιλλο εκείνο αίσθημα των τραγουδιών των Μπιτλς παραδείγματος χάριν;

Φ.Δ.: Υπάρχουν δημιουργοί σοβαροί κι ενδιαφέροντες σε όλο τον κόσμο και σήμερα. Αυτό δεν σταματάει. Έτυχε, βέβαια, η εποχή των Μπιτλς να παραείναι γόνιμη από πολλές απόψεις, σε όλα τα επίπεδα. Ηθελε ν' αλλάξει ο άνθρωπος; ήθελε ν' αλλάξει την ερωτική του ζωή, ν' απελευθερωθεί πολιτικά, ν' απελευθερώσει τη φαντασία του. Υπήρχε μια διάχυτη στον κόσμο τότε αντι-κομφορμιστική τάση.

Να πάμε όλοι μαζί στο

βυθό μ' ένα... Κίτρινο Υποβρύχιο;

Φ.Δ.: Ναι. Ενώ την τελευταία αυτή δεκαετία υπάρχει μια ανάγκη στον κόσμο να ξαναείναι συντηρητικός. Να υποκλιθεί πάλι σε Θεσμούς. Εμένα αυτό με στενοχωρεί, αλλά φαίνεται πως είναι μια εσωτερική ανάγκη πολλών ανθρώπων πάλι.

Α.Ι.: Υπάρχει κι άλλη διάσταση γι' αυτό: πως ο άνθρωπος επιδιώκει συχνά να απελευθερωθεί από τον εαυτό του τον ίδιο. Όπως γίνεται στα καρναβάλια περίπου: ντύνεσαι Ζορρό, όχι γιατί θα ήθελες να είσαι ο Ζορρό πραγματικά, αλλά γιατί δεν θέλεις να είσαι αυτός που είσαι.

Ο... Νομάρχης :

Α.Ι.: Ο Νομάρχης! Μεταμφιέζεσαι σε κάτι, όχι γιατί θαυμάζεις αυτόν τον οποίο υποκρίνεσαι, αλλά γιατί επιθυμείς -έστω και για λίγο- να σταματήσεις να είσαι αυτός που είσαι. Να ξαναγίνεις για λίγο ελεύθερος. Κι ελεύθερο είναι αυτό που δεν γνωρίζουμε. Ακόμα κι αν δεν γνωρίζουμε τον εαυτό μας, συνήθως τον γνωρίζουμε καλύτερα από πολλά άλλα πράγματα. Κι επιθυμούμε να απελευθερωθούμε από αυτόν, καταργώντας τον για λίγο. Έτσι περίπου ήταν και στη δεκαετία του '60, από την οποία ξεπήδησαν τόσα πράγματα. Τώρα, αν σήμερα οι άνθρωποι υποκλίνονται στο χειρότερο ίσως μέρος του εαυτού τους, τόσο το χειρότερο.

Σαν να φοβούνται πολλά πράγματα σήμερα οι άνθρωποι, ακόμα και τη λύτρωση μέσω της μουσικής και της ποίησής της.

Α.Ι.: Τι να σας πω; Στη Ρωσία λίγο που έζησα, είδα αλλιώς τον κόσμο. Τους είδα να ξυπνούν το πρωί και να βγαίνουν έξω μ' ένα λουλούδι στο χέρι, να το αφήνουν ο καθένας μπροστά στο άγαλμα ενός ποιητή, ενός συνθέτη. Η τέχνη σαν να είχε σχέση ουσιαστική ακόμα με τις ζωές τους. Κι αυτό τώρα, πρόσφατα. Αυτό που δεν υπάρχει πια στο δυτικό κόσμο, όπου δύσκολα ένας καλλιτέχνης μπορεί να εκφράσει μεγάλα σύνολα κόσμου. Σήμερα, με το ζόρι, κι αν τα καταφέρουμε, εκφράζουμε τον εαυτό μας κι όταν κάποιοι μας επικροτούν γι' αυτό, θεωρούμε πως είμαστε επιτυχημένοι κι ευτυχισμένοι μαζί.

Η μουσική δεν μπορεί να ενώσει πια τον πολύ κόσμο; Κάποιοι Γάλλοι, πάντως, που είχαν έρθει στην Ελλάδα τελευταία είχαν εκπλαγεί που εμείς είχαμε ακόμα τραγούδια που τα ήξεραν πολλοί άνθρωποι και τα τραγουδούσαν.

Α.Ι.: Ναι, γιατί εμείς είχαμε και το σκυλάδικο ακόμα! Αυτοί έχουν μόνο ένα κακό ποπ σε στυλ Μαντόνα και μια καλή εναλλακτική ροκ σκηνή, όπως σε αρκετά μέρη του υπόλοιπου κόσμου.

Φ.Δ.: Ως επαρχιώτικη κάπως απομίμηση.

Α.Ι.: Η Ελλάδα κρατούσε κάποιο χαρακτήρα, ακόμα και στο χειρότερο.

Φ.Δ.: Κάτι που πάει να εκλείψει κι αυτό τελευταία. Την τελευταία πενταετία. Ψευτίζουν όλα, ακόμα και τα σκυλάδικα, που ήταν ένα κομμάτι του εθνικού μας ψυχισμού. Γιατί ένα καλό σκυλάδικο τραγούδι καθρέφτιζε ανθρώπους πραγματικούς: καφούρηδες, αυτούς που ζούσαν μέσα σ' έναν παραμορφωτικό καθρέφτη της κοινωνικής τους τάξης ή του αλκοολισμού. Τα τελευταία χρόνια όμως κι αυτό ακόμα έχει γίνει κάπως βίρτσουαλ. Με όλες αυτές τις «πριμαντόνες» των σκυλάδικων κι όλα αυτά τα νέα παιδιά, που δεν μπορείς ν' αναγνωρίσεις τη φωνή τους. Που δεν εκφράζουν καμία κοινωνική κατάσταση, αλλά συνεχίζουν τα πράγματα μηχανικά.

Πού είν' ο Βάγκνερ, πού είν' ο... Καφάσης!

Φ.Δ.: Γενικά, είναι αυτό που είπε ο Αλκίνοος: πως η ταχύτητα πια σε εμποδίζει να εμβαθύνεις στα δικά σου χαρακτηριστικά. Σ' αυτό που σε κάνει διαφορετικό, που σου δίνει μια ιδιαιτερότητα. Παρ' όλ' αυτά, εγώ πιστεύω πως οποιαδήποτε φάση περνάει ο άνθρωπος, είτε σε ατομικό είτε σε κοινωνικό επίπεδο, την περνάει για κάποιο λόγο. Κάπου οδηγείται. Μπορεί να συμβαίνει τώρα πολύς κόσμος να έχει ανάγκη κάποιου είδους χειμερία νάρκη. Να κάνουν ένα διάλειμμα από την πολλή σκέψη, από την προσπάθεια για αλλαγή.

(Αλκίνοος Ιωαννίδης - Ελευθερία Αρβανιτάκη)

Εσείς οι δύο πάντως επιμένετε ως τραγουδοποιοί. Πώς άραγε;

Α.Ι.: Εγώ πάντα λειτουργώ σαν ακροατής του εαυτού μου: όποτε γράφω ένα τραγούδι, το γράφω για να μπορώ να τ' ακούω εγώ ο ίδιος. Ένα τραγούδι που το αισθάνομαι, θέλω να το συναντήσω και δεν το βρίσκω. Γι' αυτό το γράφω

και το καταγράφω, για να μπορώ να το ακούω. Έτσι ξεκίνησα κι έτσι ως σήμερα συνεχίζω.

Ως πελάτης του ίδιου σας του εαυτού;

Α.Ι.: Ας πούμε. Πρώτο τραπέζι πίστα στον Ιωαννίδη! Τα τελευταία όμως χρόνια που έχει λιγοστέψει η ανάγκη μου ν' ακούω μουσική κι άρχισα να μελετάω πάρα πολύ ακούγοντας πολύ συγκεκριμένα πράγματα, πολύ λιγότερα κι όχι με την ίδια μανία, λιγόστεψε και η ανάγκη μου να γράφω. Κι έτσι, τα τελευταία πέντε χρόνια η... τραγουδοποιητική μου συγκομιδή είναι ελάχιστη. Ασχολούμαι με άλλα μουσικά είδη κατ' ιδίαν. Πάντως, κάπως έτσι όπως σας είπα ξεκίνησα να γράφω κι επιπλέον επειδή θαύμαζα πάντα τους δημιουργούς. Από τους κλασικούς συνθέτες που αγαπάω πάρα πολύ, μέχρι τους Έλληνες της έντεχνης μουσικής του '60 και του '70 και τα ξένα μουσικά συγκροτήματα. Δεν ήμουν ποτέ φαν κανενός τραγουδιστή να έχω την αφίσα του στο δωμάτιό μου.

Ούτε καν του... Αλκίνοου;

Α.Ι.: Οχι, αυτού δεν θα την έβαζα ποτέ.

Του Φοίβου;

Α.Ι.: Αν έκανε καμιά βλακεία σε καμιά φωτογράφιση!

Φ.Δ.: Εγώ πάλι την εποχή που ξεκίνησα μικρός κιθάρα, αγόραζα πάρα πολλά πράγματα που έβγαιναν τότε, όπως των Dire Straits το «Brothers in Arms» ή άλλους δίσκους εκείνης της εποχής, όπως των αδελφών Κατσιμίχα ή του Λάκη Παπαδόπουλου. Και καθόμουν με την κιθάρα και προσπαθούσα να τους μιμηθώ. Και χωρίς να του δίνω ιδιαίτερη σημασία, ήταν κάτι που μ' ευχαριστούσε πραγματικά. Θυμάμαι κάτι μεσημέρια δηλαδή μετά το σχολείο, να παίζω κιθάρα και να αισθάνομαι πως μ' αυτόν τον τρόπο ενωνόμουν με τον υπόλοιπο κόσμο. Κι εκεί που ήμουν πολύ ντροπαλός και χωρίς δικιά μου ταυτότητα, μου 'βγαινε αυτό το πράγμα και με κοινωνικοποιούσε ξαφνικά και σαν το 'παιρνα στα σοβαρά. Χωρίς να έχω συνειδητά τη διάθεση να συνεχίσω, χωρίς να νιώθω πως ήμουν μουσικός.

Ήσαστε... μυστικός μουσικός τότε.

Φ.Δ.: Κι έτσι, διάφορα πράγματα που ήθελα, είτε να βολευτώ είτε να σπουδάσω κάτι είτε ν' αγαπήσω ένα κορίτσι συγκεκριμένο είτε να ταξιδέψω σ' όλο τον κόσμο είτε να κάνω σινεμά, αποτύγχαναν όλα και το μόνο που εξελισσόταν στη ζωή μου θετικά ήταν ότι συνέχιζα τα μεσημέρια να κάνω αυτή τη δουλειά. Και το ένα τραγούδι να φέρνει το άλλο, μέχρι που βρέθηκα με κάποια τραγούδια γραμμένα. Τόσο απλά.

Μπλέξατε και με την ποίηση όμως έτσι κι οι δυο σας, όχι μόνο με τη μουσική. Όπου έχετε στην Ελλάδα πολύ σπουδαίους δασκάλους στο δύσκολο ταυτόχρονο αυτό πράγμα: τους ρεμπέτες πρώτα πρώτα και τους συνθέτες τους λαϊκούς, ύστερα τον Σαββόπουλο, τον Πανούση, τον Μπακιρτζή...

Φ.Δ.: Εγώ, ακριβώς επειδή έγραφα κι επειδή δεν μου άρεσε αυτό που έγραφα έτσι σκέτο κι όλο μου 'μοιαζε σαν κάτι να του λείπει, άρχισα να πιστεύω πως υπήρχε μια κρυφή δημιουργική διαδικασία, από την οποία εγώ απουσίαζα. Άρχισε να μου γίνεται εμμονή αυτό κι επιτάθηκε με τον τρόπο που μας δίδασκαν την ποίηση στο σχολείο. Κι έτσι άρχισα μόνος μου να ψάχνω και την πήρα προσωπικά την υπόθεση της ποίησης από πολύ μικρός. Και στον κινηματογράφο και στους δίσκους αναζητούσα πια τους δημιουργούς που ήταν και ποιητές μαζί. Δεν μου αρκούσε να καταναλώνω κάτι, που καταναλωνόταν κι από τους γύρω μου χωρίς παραπάνω σκέψεις. Έπαιρνα ένα δίσκο του, π.χ. του Νικ Κέιβ, κι έλεγα: «Ναι: αυτός είναι ποιητής. Αυτός το 'χει!». Ανακάλυψα, λοιπόν, έναν άλλο κόσμο, που πήρε μέσα μου μια διάσταση θρησκευτική σχεδόν.

Είπαμε: μπλέξατε!

Φ.Δ.: Μέχρι που ήθελα να περπατάω σαν τον Γούντι Άλεν, να χειρονομώ σαν τον Σαββόπουλο, να μιλάω σαν τον Φελίνι.

Με λίγο... γυναικεία φωνή:

Φ.Δ.: Με λίγο γυναικεία φωνή. Άρχισα να πιστεύω πως θα περάσω τη ζωή μου μέσα σ' αυτό το υπόγειο. Μέσα σ' αυτό το μυστικό τοπίο, όπου γίνονταν τόσα και τόσα.

Α.Ι.: Σ' ένα... φρικιαστικό χώρο μας πήγε τώρα ο Φοίβος! Εγώ πάλι θεωρώ πως γίνεται ένα λάθος όταν πιστεύουμε πως το τραγούδι αποτελείται από λόγο και μουσική. Προέρχεται από 'κει, αυτοί είναι οι γονείς του, αλλά το ίδιο αποτελεί μια τρίτη παρουσία, με αυθύπαρκτη κι ανεξάρτητη υπόσταση, η οποία μπορεί να φέρει το DNA των γονέων του, αλλά αποτελεί ύπαρξη αυτόνομη.

Όπου ο στίχος ή η μουσική μπορεί να χωλαίνουν από μόνα τους, αλλά μαζί μπορεί να αποτελούν τραγούδι ολοκληρωμένο;

Α.Ι.: Ακριβώς. Όπου ένας μέτριος στίχος και μια μέτρια μουσική μπορούν να κάνουν ένα εξαιρετικό τραγούδι, όπως μιας μέτριας ευφυΐας γονείς μπορούν

να βγάλουν ένα παιδί πανέξυπνο. Ή και το αντίστροφο. Όπου το αποτέλεσμα κοροϊδεύει τις όποιες αγωνίες μας.

Φ.Δ.: Συμφωνώ κι έχω να συμπληρώσω εδώ πως έχουμε ένα σωρό καταπληκτικά τραγούδια από ελάσσονες δημιουργούς. Στις άλλες τέχνες ψάχνεις να βρεις τον μείζονα δημιουργό, εκείνον με την ιδιοφυή σύλληψη. Ενώ το τραγούδι είναι υπόθεση συχνά πολύ απλών ανθρώπων, ενός ρεμπέτη ή ενός ταπεινού τζαζίστα. Η ίδια όμως η τέχνη του τραγουδιού είναι μείζων.

Α.Ι.: Και πώς να κρίνει κανείς το τραγούδι ακαδημαϊκά, ποιο είναι μέτριο και ποιο καλό; Και πώς να αναλύσει κανείς ένα καλό τραγούδι;

Φ.Δ.: Γιατί δεν έχει και αυτάρκεια το τραγούδι, όπως ένας πίνακας ζωγραφικής ή ένα μυθιστόρημα. Το τραγούδι το συνδέουμε πάντα με ένα σωρό πράγματα, είναι μέσα στη ζωή.

Α.Ι.: Ξεκινάει από ένα πηγάδι, όπου βρίσκεται κάτι ξημερώματα μόνος του ο τραγουδοποιός στο δωματιάκι του κι αυτό το τραγούδι το παίζουμε μετά σε συναυλίες, με κόσμο αποκάτω, ακούγεται από τα ραδιόφωνα, το σιγοσφυρίζει κάποιος που περνάει από δίπλα μας με τ' αυτοκίνητο. Κι από την απόλυτη μοναξιά μπορεί να πάει παντού.

Άρα: υπάρχει μέλλον στο τραγούδι μας;

Α.Ι.: Μελλοντολόγος εγώ δεν είμαι, δεν μπορώ να πω. Και δεν με νοιάζει καθόλου αν θα συνεχίσει να υπάρχει το ελληνικό ή οποιοδήποτε τραγούδι. Γιατί αν δεν συνεχίσει να υπάρχει, αυτό πάει να πει πως δεν θα το χρειάζεται κανένας. Ποτέ δεν απασχόλησε τη σκέψη μου κάτι τέτοιο, ακόμα και σ' εποχές πολύ πιο άσχημες για το τραγούδι από τη σημερινή.

Φ.Δ.: Εγώ νομίζω πως το τραγούδι είναι ανεξάρτητο από την εκάστοτε κοινωνική συνθήκη. Λέμε για τον Χατζιδάκι. Αλλά και στην εποχή του, κάτι καπουροτράγουδα έδιναν πάλι τον τόνο και πάλι ανισότητες υπήρχαν στον κόσμο, πάλι στριμώχνονταν οι άνθρωποι με τις όποιες δυσκολίες. Η δημιουργία είναι κάτι παρά φύσιν, που οδηγεί όμως σε κάτι φυσικό. Κι έτσι θα γίνεται πάντα και με το τραγούδι και με τις τέχνες όλες και με τους ανθρώπους παντού.

Πηγή: Περιοδικό "Κ", 10 Αυγούστου 2008

(Φοίβος Δεληβοριάς - Σωτήρης Κακίσης στη Βουλαγμένη)